

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Ταίρεια, Ἐπαρχία Ἐπιδάφου Λιμηρῶς, Λακωνία

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

1. Περιγραφή

Ὁ ναός τῶν Ταυρείων βρίσκεται στήν νότια πλαγιά τῆς μικρῆς κοιλάδας, στή βόρεια πλευρά τῆς ὁποίας εἶναι χτισμένα τά σπίτια τοῦ σχεδόν ἐγκαταλελειμμένου σήμερα χωριοῦ. Ἀποτελεῖται ἀπό τόν, παλαιότερο, ναό τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καί τόν, νεώτερο, προσκολλημένο σ' αὐτόν λίγο χαμηλότερα, ναό, ἀφιερωμένο στήν Ἁγία Ὑννα. Καί οἱ δύο εἶναι μονόχωροι θολοσκεπεῖς.

Ὁ ναός τῆς Κοιμήσεως ἔχει μιὰ πλατεῖα ἡμικυκλική ἀψίδα μέ πωρολίθους καθῶς καί ζῶνες μέ τοῦβλα καί κάποιες σχιστόπλακες. Μιά σειρά σχιστόπλακες βρίσκομε ἐπίσης κάτω ἀπό τή πρώτη σειρά τῶν κεραμιδιῶν τῆς στέγης, ἀλλά δέν μπορεῖ κανεῖς νά συμπεράνει ὅν ὁλόκληρη ἡ στέγη καλύπτονταν ἄλλοτε ἀπό σχιστόλιθους. Οἱ ὑπόλοιπες ἐξωτερικές ἐπιφάνειες τοῦ ναοῦ εἶναι ἀσβεστωμένες ὅπως καί τά χαμηλότερα τμήματα τῶν τοίχων στό ἐσωτερικό. Ὑπάρχει ἕνα μικρό ἄνοιγμα στήν κόγχη τοῦ ἱεροῦ καί μιὰ πόρτα καί ἕνα παράθυρο στή δυτική πλευρά πού, καί τά δύο, φαίνεται νά ἔχουν ὑποστεῖ μεταβολή στίς διαστάσεις τους προπολεμικά. Στίς ἴδιες ἐπισκευές ὀφείλεται καί ἡ πλακόστρωση τοῦ ναοῦ μέ πλακάκια, καί ἡ μάντρα καί ἡ καγκελόπορτα, ἐνῶ ἡ τσιμεντόστρωση τῆς πλατείας φαίνεται νά ἔγινε πιό πρόσφατα.

Ἐσωτερικά ὁ ναός ἔχει μίαν ἐνισχυτική ζώνη πού καταλήγει σέ παραστάδες, οἱ ὁποῖες ἀνήκουν σέ δύο φάσεις. Τό τέμπλο καί ἡ Ἁγία Τράπεζα εἶναι χτιστά. Στή βάση τῆς ἀψίδας ὑπάρχει χτιστό ἔδρανο.

Ἀπό τίς τοιχογραφίες συμπεραίνεται ὅτι ὁ ναός οἰκοδομήθηκε πρίν ἀπό τόν 13ο αἰῶνα, ἐνῶ ἡ ὑπαρξή του, πιθανόν μέ διαφορετική μορφή, ἀναφέρεται ἀπό τόν 10ο αἰῶνα.

Ἡ Ἁγία Ὑννα ἀνήκει στή βυζαντινή ἐποχή καί χτίστηκε ἀργότερα καί ἡ τοιχογράφηση φαίνεται ὅτι δέν ὁλοκληρώθηκε ποτέ. Φαίνεται χτισμένη μέ ἀργολιθοδομή καί εἶναι ἐξωτερικά ἀσβεστωμένη, μέ μιὰ ἐνισχυτική ζώνη ἐσωτερικά καί χτιστό τέμπλο.

Ἐκτός ἀπό τό μικρό ἄνοιγμα στήν κόγχη τοῦ ἱεροῦ, ὑπάρχει ἓνα παράθυρο στή βόρεια καί ἡ πόρτα στή δυτική πλευρά. Καί τά δύο δέν φαίνεται νά ἀνήκουν στήν ἀρχική φάση τοῦ ναοῦ, ὁ ὅποῗος ὥστόσο δέν ἐπισκευάστηκε προπολεμικά μαζί μέ τό ναό τῆς Κοιμήσεως. Τμήμα τοῦ δαπέδου καλύπτουν χονδροί σχιστόλιθοι. Στή δυτική ὄψη ὑπάρχουν δύο ὀρθογωνικές κόγχες, ἀλλά σημαντικό τμήμα τῆς ὀψης εἶναι βυθισμένο μέσα στό τσιμέντο τῆς πλατείας.

2. Περιγραφή Σημερινῆς Κατάστασης

Ὁ ναός βρίσκεται σέ ἄθλια κατάσταση καί χρειάζεται ἄμεση συντήρηση. Μεγάλος ἀριθμός ρωγμῶν διατρέχουν τό κτήριο μειώνοντας τήν στατική ἀντοχή του σέ ἐπικίνδυνο βαθμό καί δημιουργώντας, σέ συνδυασμό μέ τήν κακή κατάσταση τῆς στέγης, προβλήματα ὑγρασίας καί περαιτέρω φθορῶν. Οἱ ρωγμές αὐτές εἶναι εἴτε μεμονωμένες εἴτε ἀποτελοῦν συστήματα καί εἶναι διαφόρων μορφῶν καί διαστάσεων.

Στόν Ναό τῆς Θεοτόκου φαίνονται οἱ ἑξῆς ρωγμές (πρβλ σκαρίφημα 1):

1. Πολλές μικρές παράλληλες ρωγμές μέ κατεύθυνση ἀπό πάνω ἀριστερά πρὸς τά κάτω δεξιά.
2. Ρωγμή πλάτους 3-4 χιλ στό ἡμθόλιο τοῦ ἱεροῦ.
3. Ρωγμές 5-6 χιλ στόν θόλο τοῦ κυρίως ναοῦ.
4. Ρωγμές στόν κατακόρυφο τοῖχο πάνω ἀπό τήν κόγχη τοῦ ἱεροῦ.

Στόν Ναό τῆς Ἀγίας Ἄννας φαίνονται πολύ περισσότερες καί σημαντικότερες ρωγμές:

5. Στήν ἐνισχυτική ἀψίδα ὑπάρχει κατακόρυφη ρωγμή βόρεια ἀπό τό κλειδί καί ἄλλη στά νότια, πού μάλιστα μεταφέρεται πιό κάτω μέσω ὀριζόντιου τμήματος.
6. Κατακόρυφη ρωγμή 2-3 εκ., στήν γωνία ἀκριβῶς, χωρίζει τόν τοῖχο ἀπό τόν θόλο καί ἐπεκτείνεται μέ ζίγκ-ζάγκ καί στήν ἐπιφάνεια τοῦ θόλου.
7. Χωρίζει ὁ τοῖχος ἀπό τόν θόλο.
8. Ρωγμή ὡς 1 εκ στόν θόλο τοῦ κυρίως Ναοῦ.

9. "Σύστημα" παραλλήλων ρωγμών, όλη μαζί δέ ή περιοχή ἔχει φουσκώσει.
10. Δύο ρωγμές πού ἀποκόπτουν ἓνα ἰσόπλευρο τρίγωνο ἀπό τόν θόλο τοῦ κυρίως ναοῦ. Ἡ βορειότερη κατεβαίνει καί στό μέτωπο τοῦ τοίχου πάνω ἀπό τό ἱερό.
11. Ρωγμή πλάτους 3-4 εκ. πού ἀρχίζει ψηλά, στό ἡμιθόλιο τοῦ ἱεροῦ, συνεχίζεται κατακόρυφα μέχρι τό δάπεδο όπου προχωρεῖ ὀριζόντια χωρίζοντας τόν τοῖχο τοῦ ἱεροῦ ἀπό τό δάπεδο καί ἀπό τήν χτιστή πρόθεση καί συνεχίζει λεπτότερη πρὸς τά πάνω καί ἐνώνεται μέ τήν ρωγμή 10. Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ὅλη ή ΒΑ γωνία, πέρα ἀπό τήν ρωγμή αὐτή, ἔχει μετακινηθεῖ ὀριζοντίως μόνον καί δέν δείχνει κανένα ἴχνος καθίζησης. Σέ ὅλα τά σημεία τά χεῖλη ἐκατέρωθεν τῆς ρωγμῆς τοιριάζουν ἀπόλυτα.
12. Φούσκωμα στό ἡμιθόλιο καί ρωγμές ἀκτινωτά ἀπό τήν περιφέρεια τοῦ φουσκώματος.
13. Χωρίζεται ὁ τοῖχος τοῦ εἰκονοστασίου ἀπό τόν ἐξωτερικό κατά 6-7 χιλ πρὸς τό ἱερό καί 2-3 χιλ πρὸς τόν κυρίως ναό.
14. Ρωγμή σφηνοειδῆς πού ἀρχίζει ἀπό ἐπάνω ὡς κάτω.
15. Μικρές κατακόρυφες ρωγμές.
16. Ρωγμή πλάτους 5-6 χιλ πού προχωρεῖ καί πάνω ἀπό τήν κόγχη μέχρι τά κεραμίδια τῆς στέγης.
17. Ρωγμή σέ ὅλο τό ὕψος τοῦ τοίχου.

Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι ή σημαντικότερη ρωγμή (11) δείχνει ὀριζόντια καί μόνον μετακίνηση τῶν ἐκατέρωθεν τμημάτων, ἀποκλείοντας τήν καθίζηση τῆς ΒΑ γωνίας, λόγω προβλήματος στήν θεμελίωση, σάν αἰτία γιά τήν πρόκληση τῆς καταστροφῆς (τῶν ζημιῶν) (τῶν φθορῶν). Τήν γνώμη αὐτή ἔχει καί ὁ Πολιτικός Μηχανικός κ. Χρῆστος Κωστίκας μέ τόν ὅποῖον ἐξετάσαμε τό θέμα καί ὁ ὅποῖος θεωρεῖ ὅτι ὅλες αὐτές οἱ ρωγμές προκλήθηκαν ἀπό σεισμό. Μέ τό πνεῦμα αὐτό διαμορφώθηκε ή πρόταση γιά τίς ἐργασίες πού πρέπει νά ἐκτελεστοῦν γιά τήν ἐπισκευή καί στερέωση τοῦ μνημείου. Βεβαίως τό μνημεῖο παρουσιάζει καί ἄλλες φθορές πού πρέπει νά ἀντιμετωπίσει μία μελέτη ἐπισκευῆς του. Εἰδικότερα:

1. Ἡ κεράμωση εἶναι σέ πολύ κακή κατάσταση καί δημιουργεῖται ὑγρασία ἀπό τά ὄμβρια.

2. Παρά τις κάποιες εργασίες που έχουν κάνει οι κάτοικοι, ύγρασία δημιουργείται και στον Νότιο τοίχο που είναι χωμένος στο έδαφος.

3. Οί τοιχογραφίες είναι αβεστωμένες και χρειάζονται καθαρισμό, στερέωση και γενικά συντήρηση, τά δέ λοιπά επιχρίσματα, έσωτερικά και έξωτερικά είναι είτε σέ άθλια κατάσταση είτε άνύπαρκτα.

4. Λείπουν κουφώματα, όπως φαίνεται και στά υποβαλλόμενα σχέδια, και τά υπάρχουν καλό θά ήταν νά αντικατασταθούν.

5. Τό δάπεδο της 'Αγίας Άννας είναι από χῶμα χωρίς νά είναι σαφές άν υπήρχαν ποτέ πλάκες που αφαιρέθηκαν. Στην Κοίμηση είναι στρωμένα ασπρόμαυρα πλακάκια κεραμικά τῶν αρχῶν του αιώνα. Η αὐλή είναι τσιμενταρισμένη.

3. Π ρ ό τ ι σ η

Δεχόμενοι τήν άποψη ότι οι ρωγμές προέρχονται από σεισμό, προτείνουμε, κατόπιν συνεργασίας μέ τον Πολ. Μηχ. κ. Χρήστο Κωστικά, μία σειρά εργασιῶν που θά αποκαταστήσουν τήν δομική συνοχή του κτηρίου όποτε δέν θά παρουσιασθῇ άλλο πρόβλημα άντοχής στο μέλλον. Πέραν τῶν εργασιῶν αὐτῶν προτείνονται και ὅσες άλλες χρειάζονται για τήν πλήρη αποκατάσταση του μνημείου. Αναλυτικότερα:

1. Πλήρωση του μεγάλου άρμου της ΒΑ γωνίας. Η εργασία αὐτή πρέπει νά γίνει μέ μεγάλη επιμέλεια ώστε νά αποκατασταθῇ ἡ συνοχή του φέροντος τοίχου. Τό ιδανικό θά ήταν νά πληρωθῇ ὁ άρμός μέ ἔνεμα σιμεντοκονίας. Θά ήταν δυνατό επίσης νά τοποθετηθῶν, στο έξωτερικό μέρος, και μεταλλικοί διατημητικοί σύνδεσμοι για τήν καλύτερη συνεργασία τῶν δύο τμημάτων του τοίχου.

Ειδικότερα, ως προς τά ἔνεμα, ἡ σειρά τῶν εργασιῶν που πρέπει νά εκτελεσθῶν είναι ἡ ἑξής:

α. Κατάλληλος καθαρισμός από σαθρά ὑλικά και σφράγιση τῶν άρμῶν και τῶν ρωγμῶν σέ βάθος περίπου 2 εκ. από τήν επιφάνεια

β. Διαιτήσεις της λιθοδομής σε θέσεις όρμων ώστε να εξασφαλισθεί ενιαίος κόλλησος θέσεων ενέσεων γύρω από την ρωγμή καθώς και στη ρωγμή.

γ. Προσθήκη μικρών τεμαχίων λίθων (τσιβίκωμα) στους όρμους και ταυτόχρονη τοποθέτηση των σωληνίσκων.

δ. Πλήρωση με τσιμεντοκονίαμα (σφράγισμα όρμων - ρωγμών).

ε. Συμπύεση του ενέματος. Ένδεικτική σύνθεση: 50 kg τσιμέντου, 50 kg ξερής ποταμίσιας άμμου, 50 kg νερό και 200 gr πρόσμικτο (πχ CONBEX 100).

στ. Διύγρανση της λιθοδομής επί τριήμερο.

Σε περίπτωση που θα εγκριθεί ή τοποθέτηση διατμητικών συνδέσμων, θα πρέπει να εκτελεστούν οι εξής εργασίες:

αα. Αφαίρεση λίθων ώστε να προκύψει ενιαίος χώρος διαστάσεων περίπου 0,20 X 0,20 X 0,40 ανά 0,50μ.

ββ. Καθαρισμός από χαλαρά άδρανή και σκόνη.

γγ. Επάλειψη με άστάρι.

δδ. Καλούπωμα επιφανειών

εε. Σκυροδέτηση με τσιμεντοκονία που θα περιέχει πρόσμικτο ρευστοποιητή.

στστ. Συντήρηση σκυροδέματος.

ζζ. Συμπλήρωση τοιχοποιίας.

2. Πλήρωση όσων από τις υπόλοιπες ρωγμές είναι δυνατόν χωρίς να προηγηθεί ή αφαίρεση των κεραμιδιών (π.χ. άρ. 5 και 14-17).

3. Στήριξη τῶν θόλων, δηλαδή, ἀφαίρεση τῶν κεραμιδιῶν, ἀποκάλυψη τοῦ ἐξωραχίου τους, ἐπιμελής πλήρωση τῶν ρωγμῶν, καθαρισμός ἀπὸ ὅλα τὰ σαθρά κονιάματα, ἐπάλειψη μὲ νέα περιέχοντα καὶ ὑγρομονωτικό ὑλικό, καὶ ἀνακεράμωση. Πρέπει νὰ ἐρευνηθῇ ἡ περίπτωση μήπως ἡ ἀρχική κάλυψη τοῦ ναοῦ ἦταν μὲ σχιστόπλακες καθὼς σώζονται γεῖσα κατασκευασμένα ἀπὸ τέτοιες πλάκες.

4. Νότιος τοῖχος: ἀποκάλυψή του μέχρι τὰ θεμέλια, ἐπάλειψη μὲ ὑγρομονωτικό στρώμμα, πλήρωση τοῦ χαντακιοῦ μὲ λιθορριπὴ καὶ σφράγισμά του μὲ ἐλαφρὸ σκυρόδεμα γιὰ τὴν ἀπορροή τῶν ὀμβρίων.

5. Ἐπισκευή -ἀντικατάσταση τῶν ἐπιχρισμάτων, ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ὅπου βέβαια δὲν ὑπάρχουν τοιχογραφίες. Πιθανόν ὅταν καθαρισθοῦν οἱ τοῖχοι ἐξωτερικά νὰ ἀποκαλυφθοῦν περιποιημένες τοιχοποιίες καὶ νὰ ἀρκεῖ νὰ ἀρμολογηθοῦν μόνο, ἀλλὰ τώρα δὲν ἔχουμε κομμία ἔνδειξη.

6. Ἐπισκευή -ἀντικατάσταση τῶν κουφωμάτων, τοποθέτηση νέων.

7. Μετὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῶν ἀνωτέρω ἐργασιῶν, μπορεῖ νὰ ἀρχίσει ἡ ἐπιβαλλόμενη συντήρηση τῶν τοιχογραφιῶν.

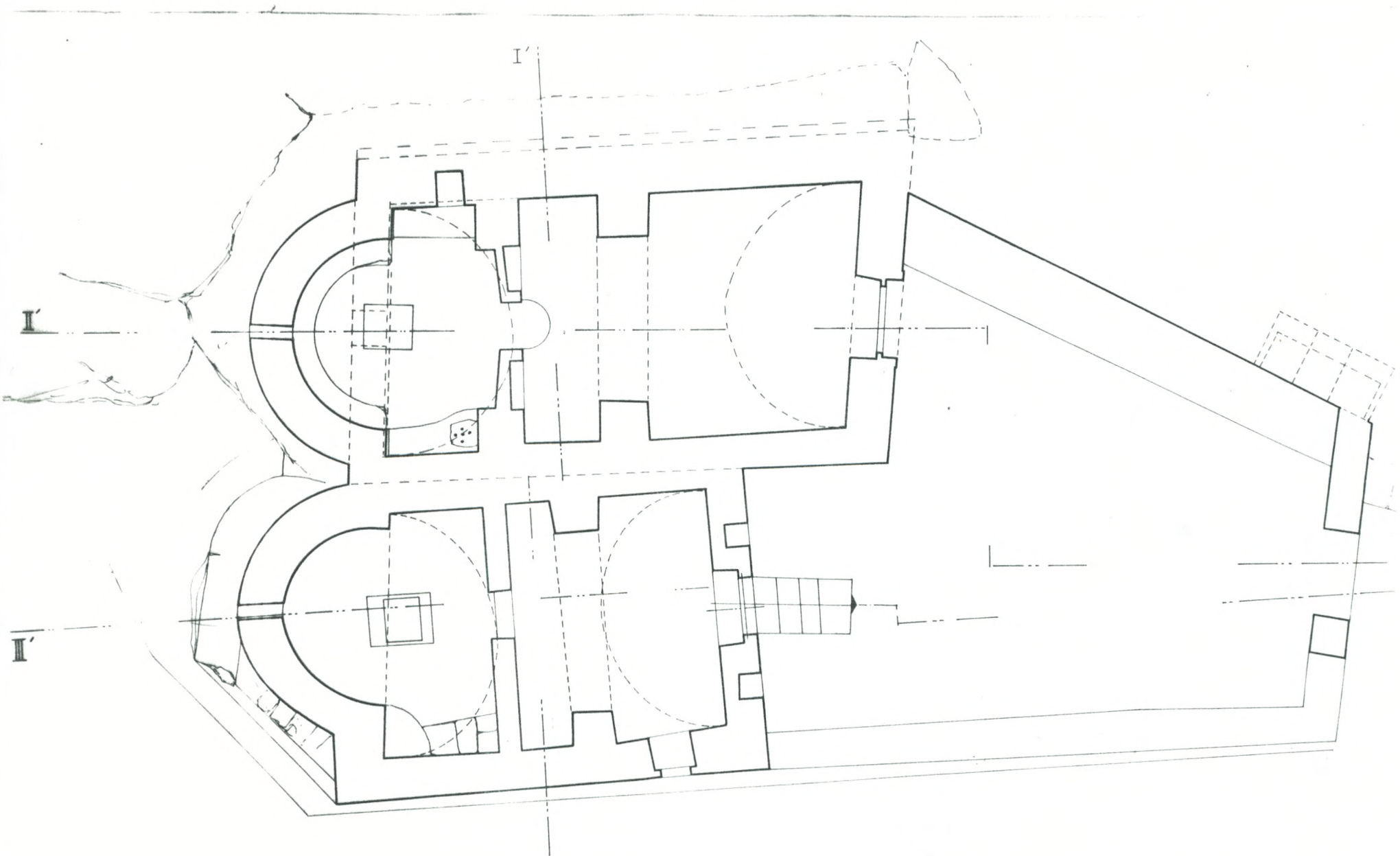
8. Τέλος, καλὸ θὰ ἦταν νὰ τοποθετηθῇ δάπεδο στὸν Ναὸ τῆς Ἀγίας Ὑαννας, ἀπὸ σχιστόπλακες μαῦρες, ὅπως τῆς περιοχῆς, καὶ νὰ ἀντικατασταθοῦν ἐνδεχομένως τὰ πλακάκια τῆς Κοίμησης μὲ ἴδιες σχιστόπλακες. Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ γίνῃ καὶ μία ἀναδιομόρφωση τοῦ προαυλίου καὶ νὰ χαμηλώσῃ λίγο τὸ ἐπίπεδό του ὥστε νὰ ἀναδειχθῇ περισσότερο ἡ Ἀγία Ὑαννα πού τώρα φαίνεται ἐντελῶς χωμένη κάτω ἀπὸ αὐτό. Συγχρόνως θὰ μπορούσε νὰ στρωθεῖ καὶ αὐτὸ μὲ σχιστόπλακες, πρᾶγμα πού θὰ ἀναδείκνυε τὸ μνημεῖο.

ΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

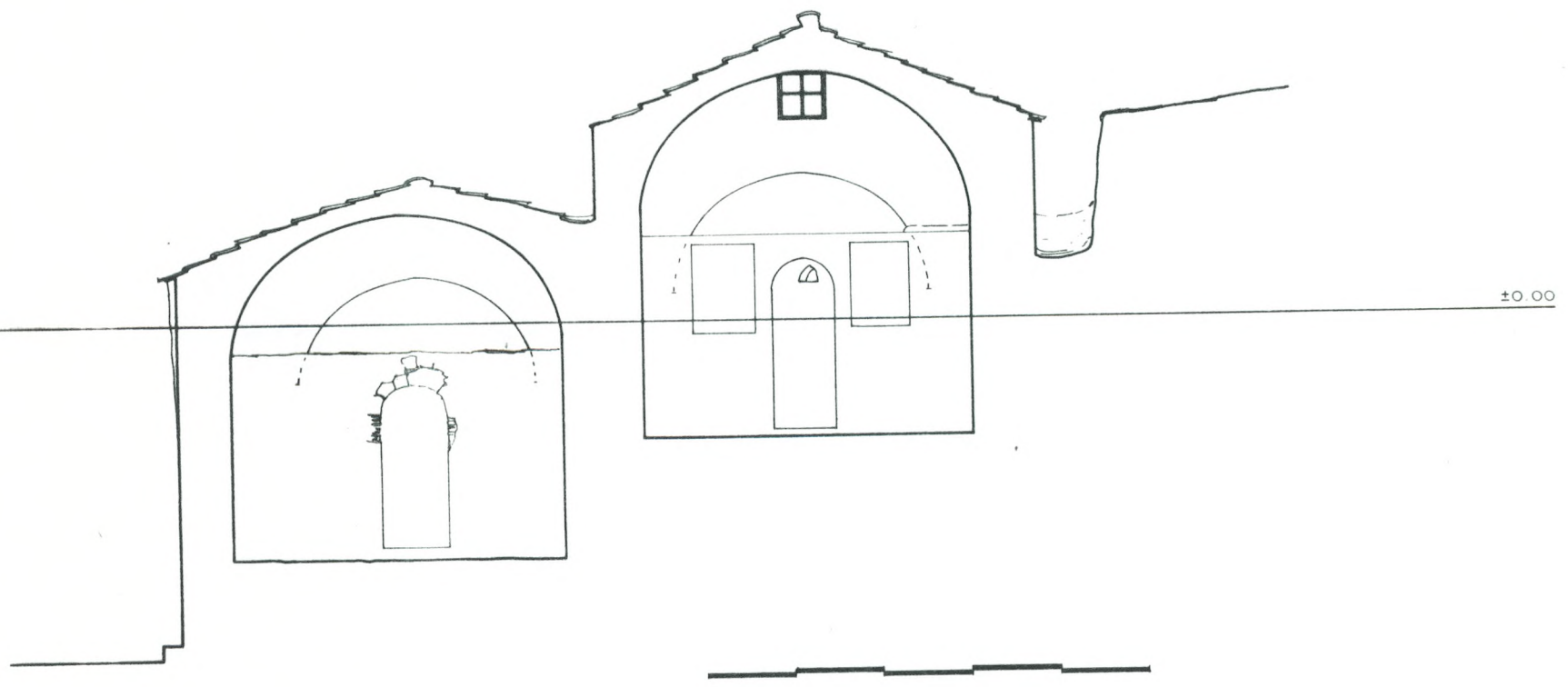
Ἀλέξανδρος Γ. Καλλιγᾶς

Χάρις Ἀ. Καλλιγᾶ

Μονεμβασία, Μάρτιος 1993

00

±0.00

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΡΙΠΟΔΩΝ 28 105 58 Αθήνα
ΤΗΛ. 3225245, 3226693 Fax: 3225240

Κύριο
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΚΑΛΛΙΓΑ
Γεννάδειος Βιβλιοθήκη
Σουηδίας 61
10676 Αθήνα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ, ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
Δ/ΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΒΥΖ/ΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖ/ΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Ταχ. Δ/ση : Ερμού 56
Ταχ. Κώδικας : 101.86 - Αθήνα
Πληροφορίες : Ν. Χαρκιολάκης
Τηλέφωνο : 010-32.51.688 - 90
FAX : 010-32.50.448

Αθήνα, 31 Ιουλίου 2002

Αριθ. Πρωτ.:
ΥΠΠΟ/ΔΑΒΜΜ/39933π.ε/1708π.ε

Θ Ε Μ Α : Έγκριση εκτέλεσης
επείγουσών στερεωτικών εργασιών Ι.
Ναών Κοίμησης Θεοτόκου και Αγ. Άννας
στα Τέρια Δήμου Μονεμβασίας Νομού
Λακωνίας.

- ΚΟΙΝ :** 1) Γενική Δ/ση Αναστήλωσης,
Μουσείων και Τεχνικών Έργων
Πλ. Καρύτση 12
101.86 - Αθήνα
2) Δ/ση Βυζαντινών και
Μεταβυζαντινών Μνημείων
Τμήμα Βυζ/νών Χώρων
Μπουμπουλίνας 20 - 22
101.86 - Αθήνα
3) Δ/ση Συντήρησης Αρχαιοτήτων
Πειραιώς 81
101.86 - Αθήνα
4) 5^η Εφορεία Βυζ/νών Αρχ/των
Αγησιλάου 87
231.00 - Σπάρτη
5) Ι. Μητρόπολη Μονεμβασίας
και Σπάρτης
231.00 - Σπάρτη
6) Εκκλησιαστικό Συμβούλιο
Ι. Ναού Κοίμησης Θεοτόκου
Λιρών Δήμου Μονεμβασίας
230.70 - Μονεμβασία
7) Αλέξ. και Χάρις Καλλιγά
Αρχιτέκτονες Μηχανικοί
Αναπ. Πολέμου 16
115.21 - Αθήνα

Α Π Ο Φ Α Σ Η

Έχοντας υπόψη :

1. Τις διατάξεις : α) του Ν. 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», β) του Ν. 216/1943 «Περί οργάνωσης της Υπηρεσίας Αναστηλώσεως των αρχαίων και ιστορικών μνημείων του Κράτους», όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 19 του Ν. 1418/1984, γ) του Π.Δ. 941/1977 «Περί Οργανισμού του ΥΠΠΕ», δ) του άρθρου 81 «Τρόπος εκτέλεσης αρχαιολογικών έργων» του Ν. 1958/1991 και ε) του Π.Δ. 99/1992 «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών εν γένει έργων».
2. Την Υπουργική Απόφαση με αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/49095/30.10.1991 (ΦΕΚ 987/τ.Β'/28.11.1991) για την «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων Υπουργού και δικαιώματος υπογραφής «Με εντολή Υπουργού» στους Γενικό Γραμματέα, Γενικούς Διευθυντές και

Προϊσταμένους των Διευθύνσεων, Τμημάτων και Γραφείων της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΥΠΠΟ».

3. Το έγγραφο της 5^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, με αριθ. πρωτ. 2208/9.7.2001, με το οποίο μας διαβιβάσθηκαν τα υπ' αριθ. πρωτ. 6/27.3.2000 και 15/27.4.2001 έγγραφα του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου του Ι. Ναού Κοίμησης Θεοτόκου Λιρών του Δήμου Μονεμβασιάς με συνημμένη στο πρώτο έγγραφο, ανυπόγραφη μελέτη στερέωσης και αποκατάστασης των Ι. Ναών Κοίμησης Θεοτόκου και Αγ. Άννας στα Τέρια του Δήμου Μονεμβασιάς, η οποία συντάχθηκε από τους Αρχιτέκτονες Μηχανικούς Αλέξανδρο και Χάρι Καλλιγά, μαζί με τη σχετική εισήγησή της.
4. Την επείγουσα ανάγκη να εκτελεσθούν οι αναγκαίες στερεωτικές εργασίες για την αποφυγή περαιτέρω φθοράς και καταστροφής των μνημείων που αναφέρονται στο θέμα.

Αποφασίζουμε

A.- Εγκρίνουμε την εκτέλεση επείγουσών στερεωτικών εργασιών των Ι. Ναών Κοίμησης Θεοτόκου και Αγ. Άννας στα Τέρια του Δήμου Μονεμβασιάς του Ν. Λακωνίας, όπως αυτές περιγράφονται στην μελέτη που συντάχθηκε από τους Αρχιτέκτονες Μηχανικούς Αλέξανδρο και Χάρι Καλλιγά και ελέγχθηκε από την ΔΑΒΜΜ, και ειδικότερα :

1. Πριν από την εκτέλεση των στερεωτικών εργασιών, θα πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα προστασίας των σωζόμενων τοιχογραφιών και έρευνα ύπαρξης άγνωστων άλλων, από ειδικευμένο συνεργείο Συντηρητών της 5^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.
2. Επίσκεψη των ρηγματωμένων περιοχών των τοιχοποιϊών, με την εξής σειρά εργασιών : α) Επιμελής καθαρισμός των ρωγμών από σαθρά υλικά και αρμολόγημα σε βάθος περίπου 2 εκ. από την επιφάνεια της τοιχοποιϊας, με χρήση συμβατού ασβεστοτσιμεντοκονιάματος λευκού τσιμέντου, και ταυτόχρονη τοποθέτηση διαφανών σωληνίσκων (για την διενέργεια τσιμεντενέσεων) τόσο στις ρωγμές όσο και στους αρμούς της τοιχοποιϊας γύρω από τις ρωγμές, μετά από κατάλληλες διατρήσεις στο παλαιό αρμολόγημα, β) Εξέταση της δυνατότητας τοποθέτησης λίθινων ή μεταλλικών διατμητικών συνδέσμων («κλειδιών») για την καλύτερη συνεργασία των δυο τμημάτων της τοιχοποιϊας, χωρίς να θιγούν οι σωζόμενες τοιχογραφίες ή αξιόλογα αρχιτεκτονικά μέρη των μνημείων, γ) Διενέργεια τσιμεντενέσεων λευκού τσιμέντου, από τα κάτω μέρη της τοιχοποιϊας προς τα άνω, με σύνθεση και μεθοδολογία σύμφωνα με τις εγκεκριμένες προδιαγραφές της ΔΑΒΜΜ, δ) Η επίσκεψη των ρηγματωμένων περιοχών της θολοδομίας θα γίνει σε επόμενο στάδιο εργασιών (βλ. παρακάτω).
3. Προσωρινή υποστήλωση της θολοδομίας των μνημείων.
4. Επίσκεψη των ρηγματωμένων περιοχών της θολοδομίας – Στεγάνωση και αποκατάσταση επικάλυψης των στεγών, με την εξής σειρά εργασιών : α) Προσεκτική αφαίρεση των κεραμιδιών με ταυτόχρονη διαλογή και φύλαξη όσον από αυτά μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν και έρευνα αν η αρχική κάλυψη ήταν με σχιστόπλακες (καθώς

σώζονται γείσα από τέτοιες πλάκες). β) Αποκάλυψη των εξωρραχίων των θόλων γ) Επισκευή των ρωγμών (όπως παραπάνω) δ) Αποκατάσταση και επάλειψη των εξωρραχίων με υγρομονωτικό υλικό ε) Πλήρωση των εξωρραχίων των θόλων με αδρανή και στ) Ανακεράμωση με κοίλα χειροποίητα βυζαντινού τύπου κεραμίδια κατά το ημικολυμβητό σύστημα, εφ' όσον η έρευνα δεν τεκμηριώσει άλλο είδος επικάλυψης των στεγών.

5. Προστασία (αποστραγγιστική τάφρος) νότιου τοίχου από την υγρασία, με την εξής σειρά εργασιών : α) Αποχωμάτωση της εξωτερικής περιοχής του νότιου τοίχου και δημιουργία τάφρου μέχρι τα θεμέλια β) Βαθύ αρμολόγημα και επίχριση του υπόγειου τμήματος του τοίχου γ) Επάλειψη του υπόγειου τμήματος του τοίχου με υγρομονωτικό υλικό δ) Τοποθέτηση διάτρητου σωλήνα επενδεδυμένου με γεωϋφασμα και πλήρωση τάφρου με λιθορριπή και ε) Διαμόρφωση εξωτερικής αύλακας από άοπλο σκυρόδεμα με κλίση για την επιφανειακή απορροή των ομβρίων της νότιας πλευράς.

Β.- Η εκτέλεση των παραπάνω εργασιών θα γίνει :

α) Με φροντίδα και δαπάνη του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου του Ι. Ναού Κοίμησης Θεοτόκου Λιρών Δήμου Μονεμβασίας.

β) Με την Επίβλεψη διπλωματούχου Αρχιτέκτονα ή Πολιτικού Μηχανικού που θα οριστεί και θα αμείβεται από το παραπάνω Εκκλησιαστικό Συμβούλιο και που αναλαμβάνει την υποχρέωση να γνωστοποιήσει τα στοιχεία του εγγράφως και εγκαίρως, πριν από την έναρξη των εργασιών, στις Εποπτεύουσες Υπηρεσίες του έργου.

γ) Με την Εποπτεία της ΔΑΒΜΜ και της 5^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Γ.- Για την περαιτέρω εκτέλεση εργασιών αποκατάστασης των παραπάνω μνημείων, όπως π.χ. Επισκευή – αντικατάσταση των εξωτερικών και εσωτερικών επιχρισμάτων εφ' όσον δεν αποκαλυφθούν τοιχογραφίες. Επισκευή – αντικατάσταση των κουφωμάτων, Επισκευή – αντικατάσταση των δαπέδων, Διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου κ.λ.π. θα πρέπει να μας υποβληθεί, δια της 5^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, ειδική μελέτη με κατασκευαστικά σχέδια και σχέδια αποτύπωσης και διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου. Για την συντήρηση των τοιχογραφιών θα πρέπει να υποβληθεί, δια της παραπάνω Εφορείας, ειδική μελέτη στην Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαιοτήτων του ΥΠΠΟ.

Δ.- Η παρούσα δεν αντικαθιστά άλλη τυχόν απαιτούμενη άδεια άλλης Δημόσιας Αρχής.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ;

1. ΔΑΒΜΜ
2. Τμήμα Μελετών Β.Μ., ΔΑΒΜΜ
3. Τμήμα Εργων, ΔΑΒΜΜ
4. κ. Ν. Χαρκιολάκης, ΔΑΒΜΜ
5. Φ.Δ.

Η Διευθύντρια

Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΚΟΥ
Αρχιτέκτων Μηχανικός

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο Προϊστάμενος Γραμματείας

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΤΑΜΟΥ

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Ταίρεια, Ἐπαρχία Ἐπιδάουρου Λιμηρᾶς, Λακωνία

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

1. Περιγραφή

Ὁ ναός τῶν Ταυρείων βρίσκεται στήν νότια πλαγιά τῆς μικρῆς κοιλάδας, στή βόρεια πλευρά τῆς ὁποίας εἶναι χτισμένα τά σπίτια τοῦ σχεδόν ἐγκαταλελειμένου σήμερα χωριοῦ. Ἀποτελεῖται ἀπό τόν, παλαιότερο, ναό τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καί τόν, νεώτερο, προσκολλημένο σ' αὐτόν λίγο χαμηλότερα, ναό, ἀφιερωμένο στήν Ἁγία Ἄννα. Καί οἱ δύο εἶναι μονόχωροι θολοσκεπεῖς.

Ὁ ναός τῆς Κοιμήσεως ἔχει μιᾶς πλατεῖα ἡμικυκλική ἀψίδα μέ πωρολίθους καθώς καί ζῶνες μέ τοῦβλα καί κάποιες σχιστόπλακες. Μιά σειρά σχιστόπλακες βρίσκομε ἐπίσης κάτω ἀπό τή πρώτη σειρά τῶν κεραμιδιῶν τῆς στέγης, ἀλλά δέν μπορεῖ κανεῖς νά συμπεράνει ὅν ὁλόκληρη ἡ στέγη καλύπτονταν ἄλλοτε ἀπό σχιστόλιθους. Οἱ ὑπόλοιπες ἐξωτερικές ἐπιφάνειες τοῦ ναοῦ εἶναι ἀσβεστωμένες ὅπως καί τά χαμηλότερα τμήματα τῶν τοίχων στό ἐσωτερικό. Ὑπάρχει ἓνα μικρό ἄνοιγμα στήν κόγχη τοῦ ἱεροῦ καί μιᾶς πόρτα καί ἓνα παράθυρο στή δυτική πλευρά πού, καί τά δύο, φαίνεται νά ἔχουν ὑποστῇ μεταβολή στίς διαστάσεις τους προπολεμικά. Στίς ἴδιες ἐπισκευές ὀφείλεται καί ἡ πλακόστρωση τοῦ ναοῦ μέ πλακάκια, καί ἡ μάντρα καί ἡ καγκελόπορτα, ἐνῶ ἡ τσιμεντόστρωση τῆς πλατείας φαίνεται νά ἔγινε πιό πρόσφατα.

Ἐσωτερικά ὁ ναός ἔχει μίαν ἐνισχυτική ζώνη πού καταλήγει σέ παραστάδες, οἱ ὁποῖες ἀνήκουν σέ δύο φάσεις. Τό τέμπλο καί ἡ Ἁγία Τράπεζα εἶναι χτιστά. Στή βάση τῆς ἀψίδας ὑπάρχει χτιστό ἔδρανο.

Ἀπό τίς τοιχογραφίες συμπεραίνεται ὅτι ὁ ναός οἰκοδομήθηκε πρὶν ἀπό τόν 13ο αἰῶνα, ἐνῶ ἡ ὑπαρξή του, πιθανόν μέ διαφορετική μορφή, ἀναφέρεται ἀπό τόν 10ο αἰῶνα.

Ἡ Ἁγία Ἄννα ἀνήκει στή βυζαντινή ἐποχή καί χτίστηκε ἀργότερα καί ἡ τοιχογράφισή φαίνεται ὅτι δέν ὁλοκληρώθηκε ποτέ. Φαίνεται χτισμένη μέ ἀργολιθοδομή καί εἶναι ἐξωτερικά ἀσβεστωμένη, μέ μιᾶς ἐνισχυτική ζώνη ἐσωτερικά καί χτιστό τέμπλο.

Ἐκτός ἀπό τό μικρό ἄνοιγμα στήν κόγχη τοῦ ἱεροῦ, ὑπάρχει ἓνα παράθυρο στή βόρεια καί ἡ πόρτα στή δυτική πλευρά. Καί τά δύο δέν φαίνεται νά ἀνήκουν στήν ἀρχική φάση τοῦ ναοῦ, ὁ ὅποῗος ὥστόσο δέν ἐπισκευάστηκε προπολεμικά μαζί μέ τό ναό τῆς Κομήσεως. Τμήμα τοῦ δαπέδου καλύπτουν χονδροί σχιστόλιθοι. Στή δυτική ὄψη ὑπάρχουν δύο ὀρθογωνικές κόγχες, ἀλλά σημαντικό τμήμα τῆς ὄψης εἶναι βυθισμένο μέσα στό τσιμέντο τῆς πλατείας.

2. Περιγραφή Σημερινῆς Κατάστασης

Ὁ ναός βρίσκεται σέ ἄθλια κατάσταση καί χρειάζεται ἄμεση συντήρηση. Μεγάλος ἀριθμός ρωγμῶν διατρέχουν τό κτήριο μειώνοντας τήν στατική ἀντοχή του σέ ἐπικίνδυνο βαθμό καί δημιουργώντας, σέ συνδυασμό μέ τήν κακή κατάσταση τῆς στέγης, προβλήματα ὑγρασίας καί περαιτέρω φθορῶν. Οἱ ρωγμές αὐτές εἶναι εἴτε μεμονωμένες εἴτε ἀποτελοῦν συστήματα καί εἶναι διαφόρων μορφῶν καί διαστάσεων.

Στόν Ναό τῆς Θεοτόκου φαίνονται οἱ ἑξῆς ρωγμές (πρβλ σκαρίφημα 1):

1. Πολλές μικρές παρόλληλες ρωγμές μέ κατεύθυνση ἀπό πάνω ἀριστερά πρὸς τό κάτω δεξιά.
2. Ρωγμή πλάτους 3-4 χιλ στό ἡμιθόλιο τοῦ ἱεροῦ.
3. Ρωγμές 5-6 χιλ στόν θόλο τοῦ κυρίως ναοῦ.
4. Ρωγμές στόν κατακόρυφο τοῖχο πάνω ἀπό τήν κόγχη τοῦ ἱεροῦ.

Στόν Ναό τῆς Ἀγίας Ἄννας φαίνονται πολύ περισσότερες καί σημαντικότερες ρωγμές:

5. Στήν ἐνισχυτική ἀψίδα ὑπάρχει κατακόρυφη ρωγμή βόρεια ἀπό τό κλειδί καί ἄλλη στά νότια, πού μάλιστα μεταφέρεται πιό κάτω μέσω ὀριζόντιου τμήματος.
6. Κατακόρυφη ρωγμή 2-3 εκ., στήν γωνία ἀκριβῶς, χωρίζει τόν τοῖχο ἀπό τόν θόλο καί ἐπεκτείνεται μέ ζίγκ-ζάγκ καί στήν ἐπιφάνεια τοῦ θόλου.
7. Χωρίζει ὁ τοῖχος ἀπό τόν θόλο.
8. Ρωγμή ὡς 1 εκ στόν θόλο τοῦ κυρίως Ναοῦ.

9. "Σύστημα" παροαλλήλων ρωγμών, όλη μαζί δέ ή περιοχή έχει φουσκώσει.

10. Δύο ρωγμές πού αποκόπτουν ένα ισόπλευρο τρίγωνο από τόν θόλο τοῦ κυρίως ναοῦ. Ἡ βορειότερη κατεβαίνει καί στό μέτωπο τοῦ τοίχου πάνω από τό ιερό.

11. Ρωγμή πλάτους 3-4 εκ. πού αρχίζει ψηλά, στό ἡμιθόλιο τοῦ ἱεροῦ, συνεχίζεται κατακόρυφα μέχρι τό δάπεδο ὅπου προχωρεῖ ὀριζόντια χωρίζοντας τόν τοῖχο τοῦ ἱεροῦ από τό δάπεδο καί από τήν χτιστή πρόθεση καί συνεχίζει λεπτότερη πρὸς τά πάνω καί ἐνώνεται μέ τήν ρωγμή 10. Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ὅλη ή ΒΑ γωνία, πέρα από τήν ρωγμή αὐτή, έχει μετακινηθεῖ ὀριζοντίως μόνον καί δέν δείχνει κανένα ἴχνος καθίζησης. Σέ ὅλα τά σημεία τά χεῖλη ἐκατέρωθεν τῆς ρωγμῆς ταιριάζουν ἀπόλυτα.

12. Φούσκωμα στό ἡμιθόλιο καί ρωγμές ἀκτινωτά από τήν περιφέρεια τοῦ φουσκώματος.

13. Χωρίζεται ὁ τοῖχος τοῦ εἰκονοστασίου από τόν ἐξωτερικό κατά 6-7 χιλ πρὸς τό ιερό καί 2-3 χιλ πρὸς τόν κυρίως ναό.

14. Ρωγμή σφηνοειδῆς πού αρχίζει από ἐπάνω ὡς κάτω.

15. Μικρές κατακόρυφες ρωγμές.

16. Ρωγμή πλάτους 5-6 χιλ πού προχωρεῖ καί πάνω από τήν κόγχη μέχρι τά κεραμίδια τῆς στέγης.

17. Ρωγμή σέ ὅλο τό ὕψος τοῦ τοίχου.

Εἶναι αξιοσημείωτο ὅτι ή σημαντικότερη ρωγμή (11) δείχνει ὀριζόντια καί μόνον μετακίνηση τῶν ἐκατέρωθεν τμημάτων, ἀποκλείοντας τήν καθίζηση τῆς ΒΑ γωνίας, λόγω προβλήματος στήν θεμελίωση, σάν αἰτία γιά τήν πρόκληση τῆς καταστροφῆς (τῶν ζημιῶν) (τῶν φθορῶν). Τήν γνώμη αὐτή έχει καί ὁ Πολιτικός Μηχανικός κ. Χρῆστος Κωστίκας μέ τόν ὅποῖον ἐξετάσαμε τό θέμα καί ὁ ὅποῖος θεωρεῖ ὅτι ὅλες αὐτές οἱ ρωγμές προκλήθηκαν από σεισμό. Μέ τό πνεῦμα αὐτό διαμορφώθηκε ή πρόταση γιά τίς ἐργασίες πού πρέπει νά ἐκτελεστοῦν γιά τήν ἐπισκευή καί στερέωση τοῦ μνημείου. Βεβαίως τό μνημεῖο παρουσιάζει καί ἄλλες φθορές πού πρέπει νά ἀντιμετωπίσει μία μελέτη ἐπισκευῆς του. Εἰδικότερα:

1. Ἡ κεράμωση εἶναι σέ πολύ κακή κατάσταση καί δημιουργεῖται ὑγρασία από τά ὄμβρια.

2. Παρά τις κάποιες εργασίες που έχουν κάνει οι κάτοικοι, ύγρασία δημιουργείται και στον Νότιο τοίχο που είναι χωμένος στο έδαφος.

3. Οι τοιχογραφίες είναι αβεστωμένες και χρειάζονται καθαρισμό, στερέωση και γενικά συντήρηση, τά δέ λοιπά επιχρίσματα, έσωτερικά και έξωτερικά είναι είτε σέ άθλια κατάσταση είτε άνύπαρκτα.

4. Λείπουν κουφώματα, όπως φαίνεται και στά ύποβαλλόμενα σχέδια, και τά ύπόρχονται καλό θά ήταν νά άντικατασταθοῦν.

5. Τό δάπεδο τής 'Αγίας Άννας είναι από χῶμα χωρίς νά είναι σαφές άν ύπῆρχαν ποτέ πλάκες που αφαιρέθηκαν. Στην Κοίμηση είναι στρωμένα άσπρόμαυρα πλακάκια κεραμικά τῶν άρχῶν τοῦ αἰῶνα. Ἡ αὐλή είναι τσιμεντοστρώμενη.

3. Π ρ ό τ α σ η

Δεχόμενοι τήν άποψη ότι οι ρωγμές προέρχονται από σεισμό, προτείνουμε, κατόπιν συνεργασίας μέ τόν Πολ. Μηχ. κ. Χρίστο Κωστίκα, μία σειρά εργασιῶν που θά άποκαταστήσουν τήν δομική συνοχή τοῦ κτηρίου όποτε δέν θά παρουσιασθῇ άλλο πρόβλημα άντοχής στό μέλλον. Πέραν τῶν εργασιῶν αὐτῶν προτείνονται και ὅσες άλλες χρειάζονται για τήν πλήρη άποκατάσταση τοῦ μνημείου. Άναλυτικότερα:

1. Πλήρωση τοῦ μεγάλου άρμου τής ΒΑ γωνίας. Ἡ εργασία αὐτή πρέπει νά γίνει μέ μεγάλη ἐπιμέλεια ὥστε νά άποκατασταθεῖ ἡ συνοχή τοῦ φέροντος τοίχου. Τό ιδανικό θά ήταν νά πληρωθεῖ ὁ άρμός μέ ἔνεμα σιμεντοκονίας. Θά ήταν δυνατό επίσης νά τοποθετηθοῦν, στό έξωτερικό μέρος, και μεταλλικοί διατμητικοί σύνδεσμοι για τήν καλύτερη συνεργασία τῶν δύο τμημάτων τοῦ τοίχου.

Εἰδικότερα, ὡς πρός τά ἐνέματα, ἡ σειρά τῶν εργασιῶν που πρέπει νά εκτελεστοῦν είναι ἡ ἑξῆς:

α. Κατάλληλος καθαρισμός από σαθρά ὑλικά και σφράγιση τῶν άρμῶν και τῶν ρωγμῶν σέ βάθος περίπου 2 εκ. από τήν ἐπιφάνεια

β. Διατρήσεις της λιθοδομής σε θέσεις άρμών ώστε να εξασφαλισθεί ενιαίος κόνναβος θέσεων ενέσεων γύρω από την ρωγμή καθώς και στη ρωγμή.

γ. Προσθήκη μικρών τεμαχίων λίθων (τοιβίκωμα) στους άρμούς και ταυτόχρονη τοποθέτηση τών σωληνίσκων.

δ. Πλήρωση με τσιμεντοκονίαμα (σφράγισμα άρμών - ρωγμών).

ε. Συμπίεση του ενέματος. Ένδεικτική σύνθεση: 50 kg τσιμέντου, 50 kg ξερής ποταμίσιας άμμου, 50 kg νερό και 200 gr πρόσμικτο (πχ CONBEX 100).

στ. Διύγρανση της λιθοδομής επί τριήμερο.

Σε περίπτωση που θα έγκριθεί ή τοποθέτηση διατμητικών συνδέσμων, θα πρέπει να εκτελεστούν οι εξής εργασίες:

αα. Αφαίρεση λίθων ώστε να προκύψει ενιαίος χώρος διαστάσεων περίπου 0,20 X 0,20 X 0,40 ανά 0,50μ.

ββ. Καθαρισμός από χαλαρά άδρανή και σκόνη.

γγ. Επάλειψη με αστάρι.

δδ. Καλούπωμα επιφανειών

εε. Σκυροδέτηση με τσιμεντοκονία που θα περιέχει πρόσμικτο ρευστοποιητή.

στστ. Συντήρηση σκυροδέματος.

ζζ. Συμπλήρωση τοιχοποιίας.

2. Πλήρωση όσων από τις υπόλοιπες ρωγμές είναι δυνατόν χωρίς να προηγηθεί ή αφαίρεση τών κεραμιδιών (π.χ. άρ. 5 και 14-17).

3. Στήριξη τῶν θόλων, δηλαδή, ἀφαίρεση τῶν κεραμιδιῶν, ἀποκάλυψη τοῦ ἐξωραχίου τους, ἐπιμελής πλήρωση τῶν ρωγμῶν, καθαρισμός ἀπὸ ὅλα τὰ σαθρά κονιόματα, ἐπάλειψη μὲ νέα περιέχοντα καὶ ὑγρομονωτικό ὑλικό, καὶ ἀνακεράμωση. Πρέπει νὰ ἐρευνηθῇ ἡ περίπτωση μήπως ἡ ἀρχικὴ κάλυψη τοῦ νοοῦ ἦταν μὲ σχιστόπλακες καθὼς σώζονται γεῖσα κατασκευασμένα ἀπὸ τέτοιες πλάκες.

4. Νότιος τοῖχος: ἀποκάλυψή του μέχρι τὰ θεμέλια, ἐπάλειψη μὲ ὑγρομονωτικό στρώμμα, πλήρωση τοῦ χαντακιοῦ μὲ λιθορριπὴ καὶ σφράγισμά του μὲ ἐλαφρὸ σκυρόδεμα γιὰ τὴν ἀπορροή τῶν ὀμβρίων.

5. Ἐπισκευή -ἀντικατάσταση τῶν ἐπιχρισμάτων, ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ὅπου βέβαια δὲν ὑπάρχουν τοιχογραφίες. Πιθανόν ὅταν καθαρισθοῦν οἱ τοῖχοι ἐξωτερικά νὰ ἀποκαλυφθοῦν περιποιημένες τοιχοποιίες καὶ νὰ ἀρκεῖ νὰ ἀρμολογηθοῦν μόνο, ἀλλὰ τώρα δὲν ἔχουμε κομμία ἔνδειξη.

6. Ἐπισκευή -ἀντικατάσταση τῶν κουφωμάτων, τοποθέτηση νέων.

7. Μετὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῶν ἀνωτέρω ἐργασιῶν, μπορεῖ νὰ ἀρχίσει ἡ ἐπιβαλλόμενη συντήρηση τῶν τοιχογραφιῶν.

8. Τέλος, καλὸ θὰ ἦταν νὰ τοποθετηθῇ δάπεδο στὸν Ναὸ τῆς Ἀγίας Ἄννας, ἀπὸ σχιστόπλακες μαῦρες, ὅπως τῆς περιοχῆς, καὶ νὰ ἀντικατασταθοῦν ἐνδεχομένως τὰ πλακάκια τῆς Κοίτης μὲ ἴδιες σχιστόπλακες. Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ γίνῃ καὶ μία ἀναδιαμόρφωση τοῦ προαυλίου καὶ νὰ χαμηλώσῃ λίγο τὸ ἐπίπεδό του ὥστε νὰ ἀναδειχθῇ περισσότερο ἡ Ἀγία Ἄννα πού τώρα φαίνεται ἐντελῶς χωμένη κάτω ἀπὸ αὐτό. Συγχρόνως θὰ μπορούσε νὰ στρωθεῖ καὶ αὐτὸ μὲ σχιστόπλακες, πρᾶγμα πού θὰ ἀναδείκνυε τὸ μνημεῖο.

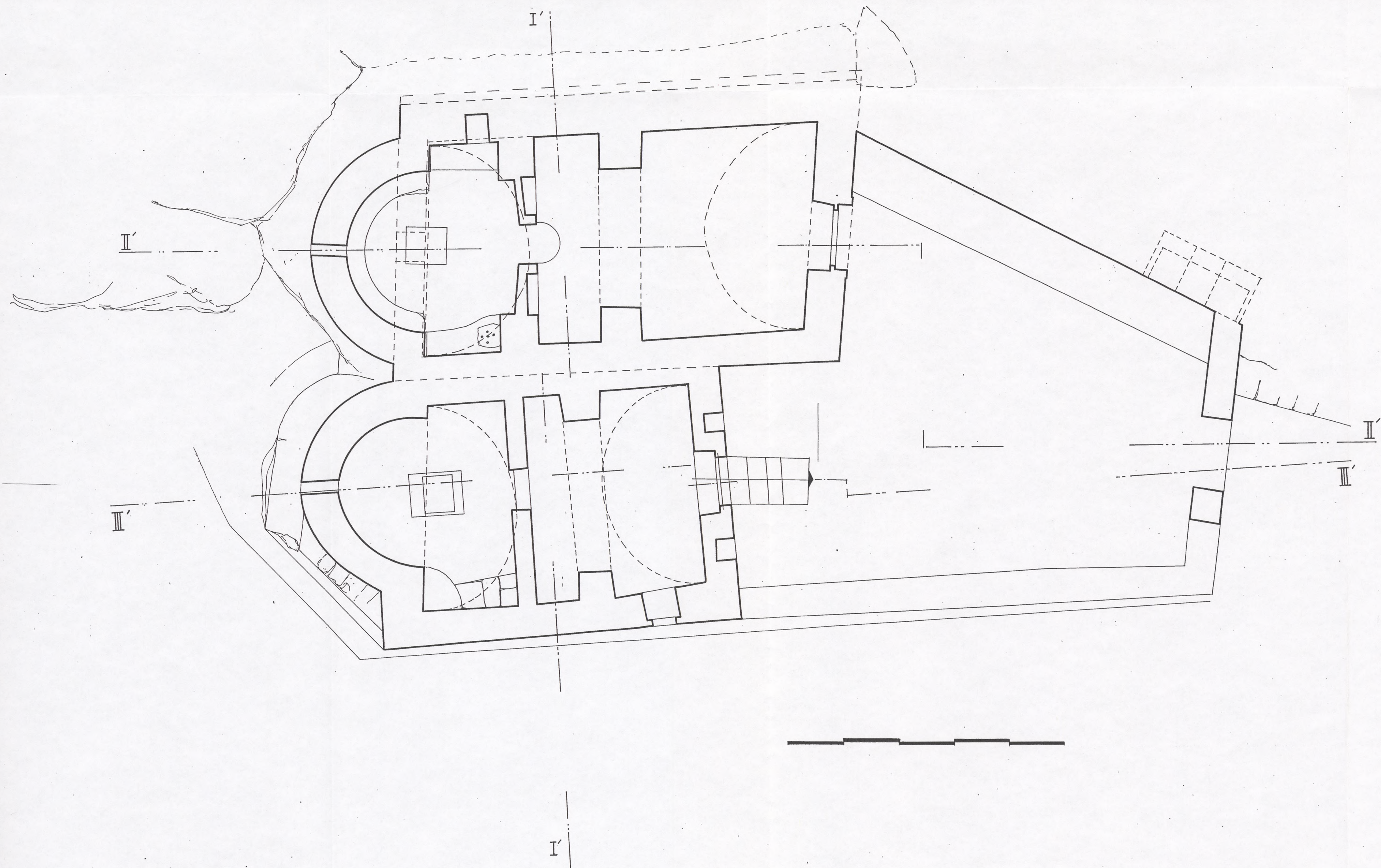
ΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

Ἀλέξανδρος Γ. Καλλιγᾶς

Χάρις Ἀ. Καλλιγᾶ

Μονεμβασία, Μάρτιος 1993

ΕΠΙΣΚΕΥΗ Ι.Ν. ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΤΑΙΡΕΙΑ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΚΑΛΛΙΓΑΣ

ΧΑΡΙΣ Α. ΚΑΛΛΙΓΑ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ
ΚΑΤΩΨΗ

1

ΚΛ. 1 : 50

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1993

ΕΠΙΣΚΕΥΗ Ι. Ν. ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΤΑΙΡΕΙΑ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΚΑΛΛΙΓΑΣ
ΧΑΡΙΣ Α. ΚΑΛΛΙΓΑΣ

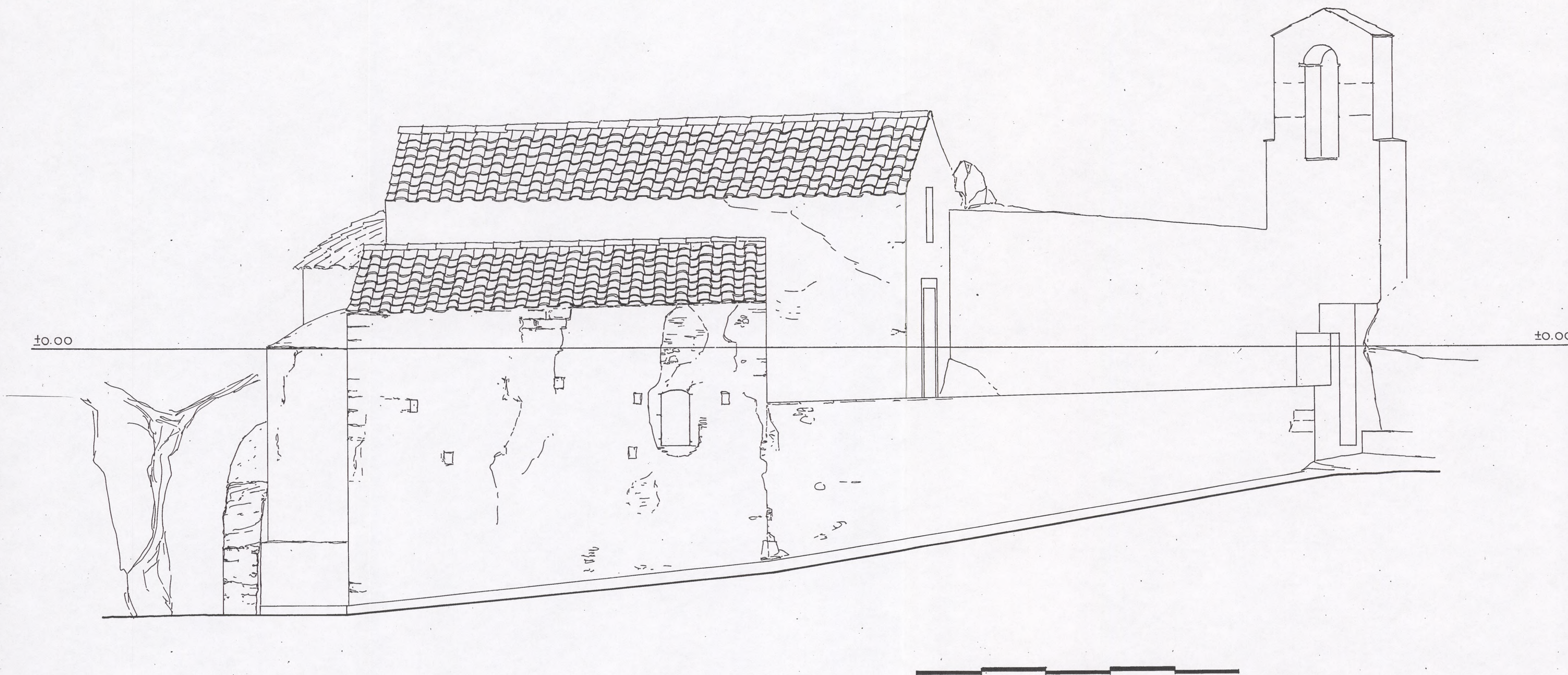
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ
ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ

2

ΚΛ. 1 : 50

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1993

ΕΠΙΣΚΕΥΗ Ι. Ν. ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΤΑΙΡΕΙΑ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΚΑΛΛΙΓΑΣ

ΧΑΡΙΣ Α. ΚΑΛΛΙΓΑ

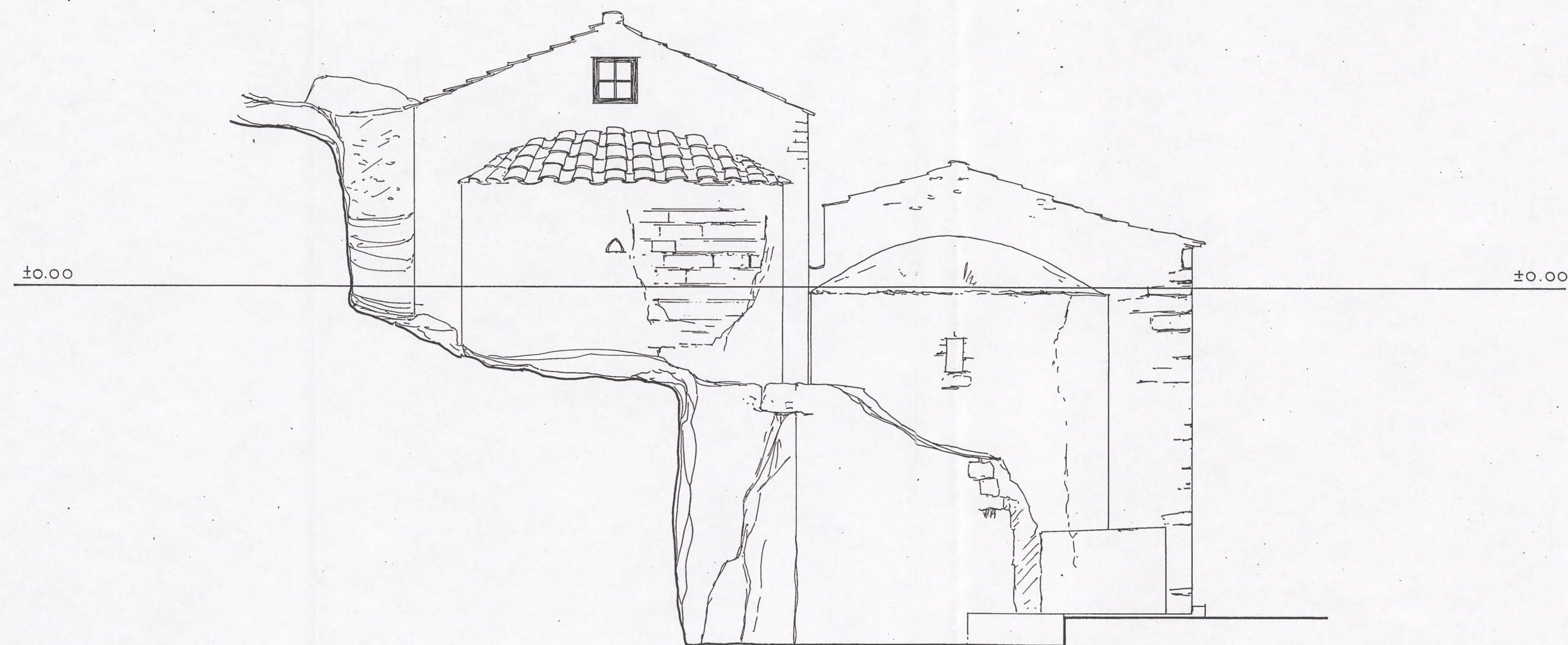
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ
ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ

3

ΚΛ. 1 : 50

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1993

ΕΠΙΣΚΕΥΗ Ι. Ν. ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΤΑΙΡΕΙΑ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ

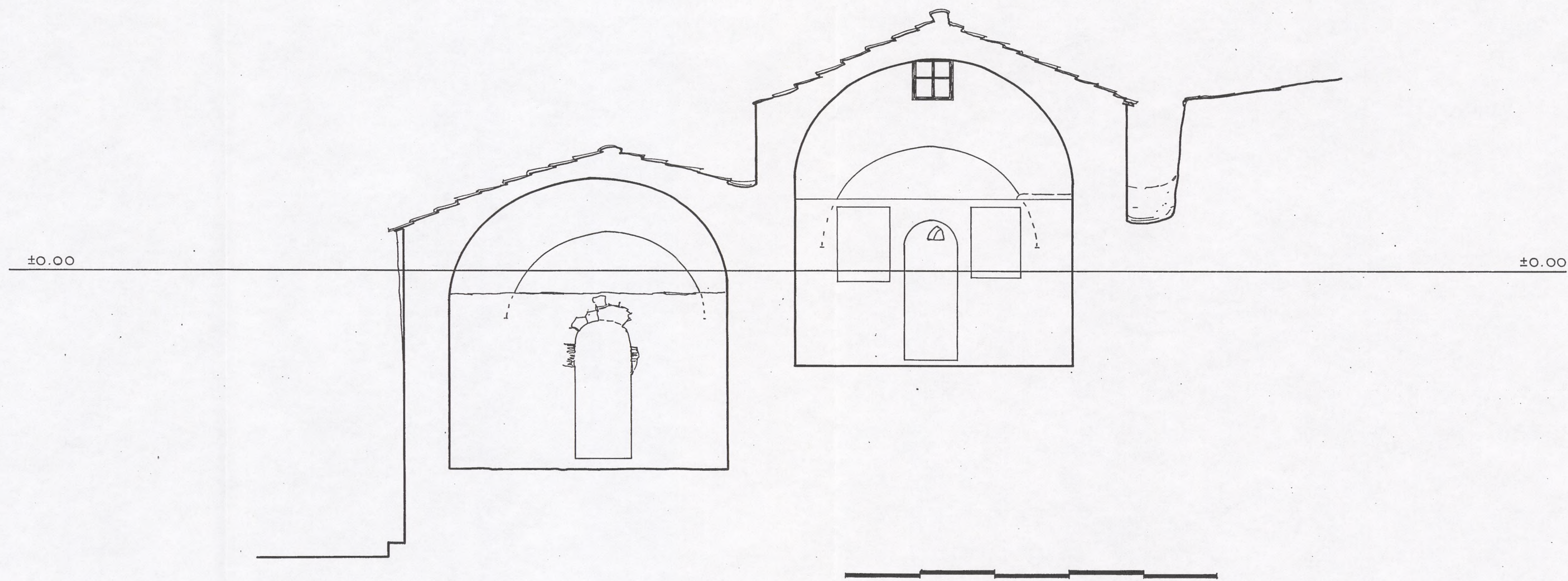
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΚΑΛΛΙΓΑΣ
ΧΑΡΙΣ Α. ΚΑΛΛΙΓΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

4

ΚΛ. 1 : 50

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1993

ΕΠΙΣΚΕΥΗ Ι.Ν. ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΤΑΙΡΕΙΑ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΚΑΛΛΙΓΑΣ

ΧΑΡΙΣ Α. ΚΑΛΛΙΓΑ

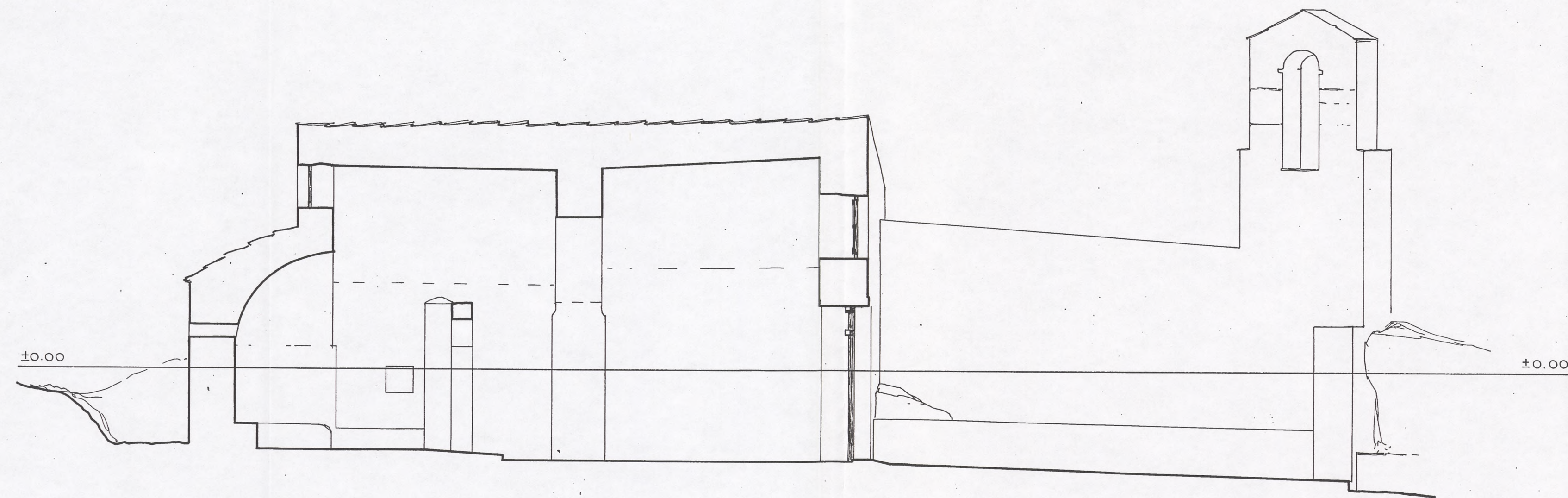
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ
ΤΟΜΗ Ι'Ι'

5

ΚΛ. 1 : 50

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1993

ΕΠΙΣΚΕΥΗ Ι.Ν. ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΤΑΙΡΕΙΑ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΚΑΛΛΙΓΑΣ

ΧΑΡΙΣ Α. ΚΑΛΛΙΓΑ

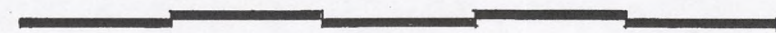
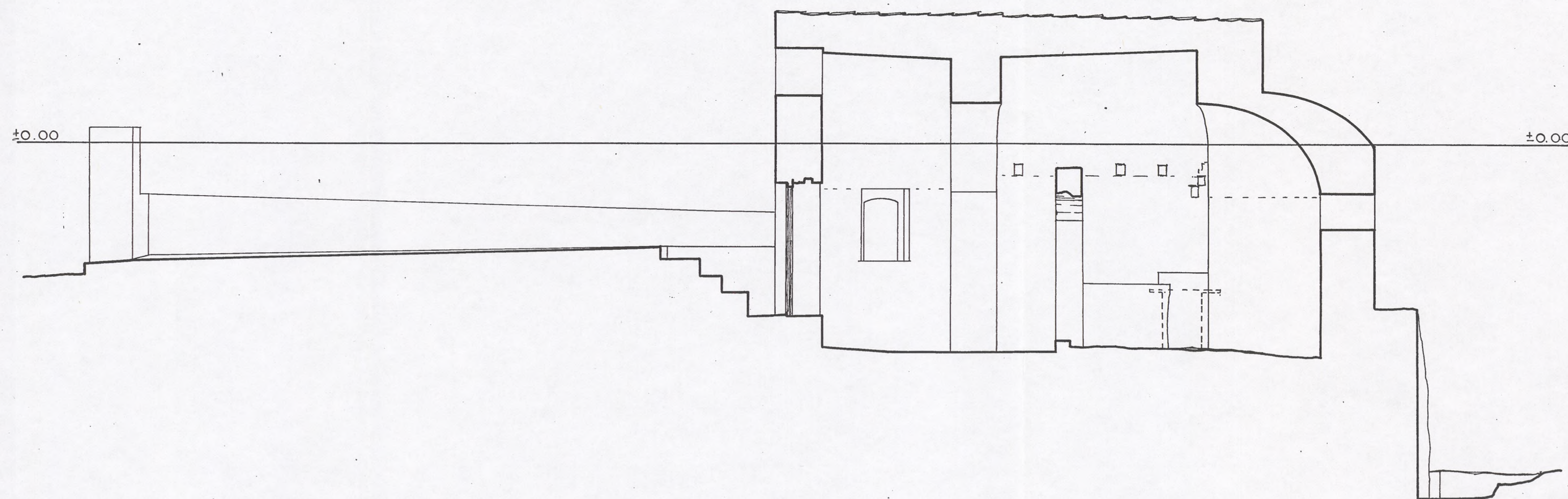
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ
ΤΟΜΗ Ι'Ι'

6

ΚΛ. 1 : 50

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1993

ΕΠΙΣΚΕΥΗ Ι.Ν. ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΤΑΙΡΕΙΑ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΚΑΛΛΙΓΑΣ

ΧΑΡΙΣ Α. ΚΑΛΛΙΓΑ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ

ΤΟΜΗ ΙΙ' ΙΙ'

7

ΚΛ. 1 : 50

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1993

1.

2.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ - ΤΑΙΡΕΙΑ

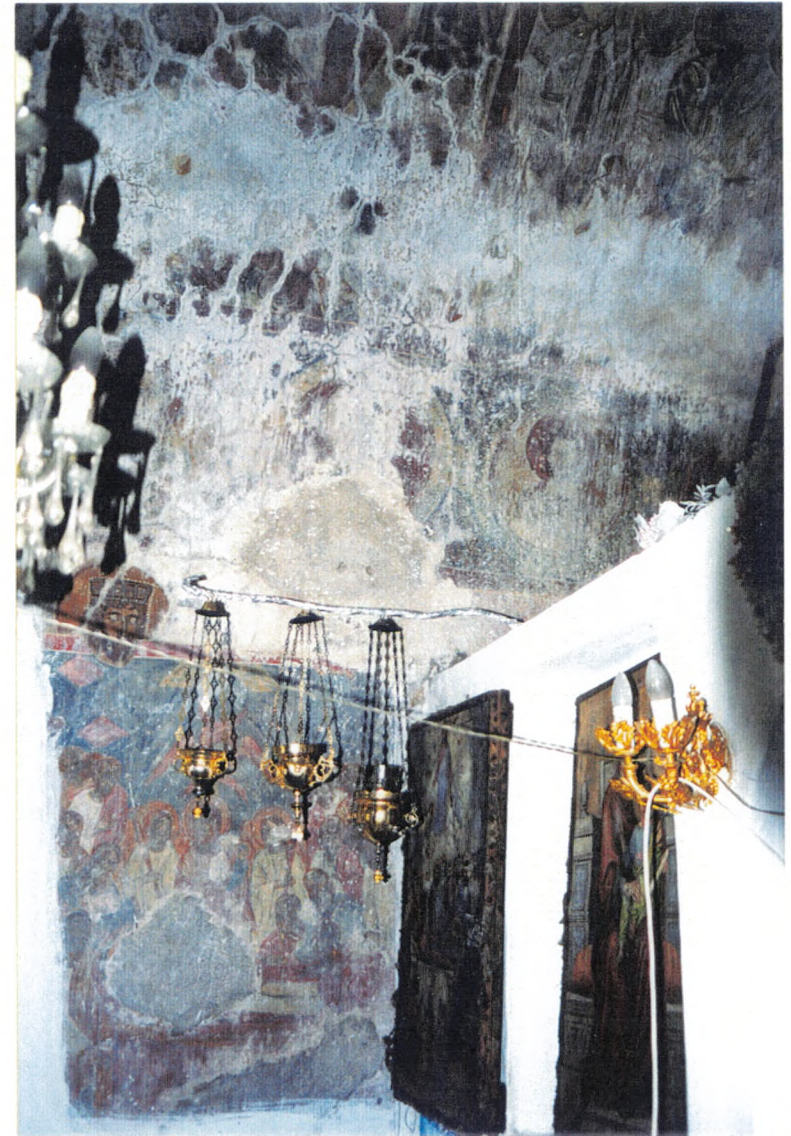

3.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ - ΤΑΙΡΕΙΑ

4.

5

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ - ΤΑΙΠΕΙΑ

6.

7.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ - ΤΑΙΡΕΙΑ